

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Uusi sosiaalinen toimintaohjelma”

(2009/C 27/22)

Tuleva puheenjohtajavaltio Ranska pyysi 25. lokakuuta 2007 Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Yhteisön uusi sosiaalinen toimintaohjelma.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 10. kesäkuuta 2008. Esittelijä oli Jan **Olsson**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 9.–10. heinäkuuta 2008 pitämässään 446. täysistunnossa (heinäkuun 9 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 133 ääntä puolesta ja 2 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

Samaan aikaan tämän lausunnon hyväksymisen kanssa Lissabonin sopimuksen asema ja tulevaisuus on selvitettävä uudelleen, kun otetaan huomioon sopimuksesta 12. kesäkuuta järjestetyn kansanäänestyksen tulos. Lausunnossa viitataan laajasti Lissabonin sopimukseen ja sen sosiaalipoliittisiin ulottuvuuksiin ja tässä asiassa tarjotaan mahdollisuuksiin. Komitea katsoo että kunnianhimoinen ja osallistava yhteisön uusi sosiaalinen toimintaohjelma on edelleen ajankohtainen ja entistäkin välttämättämpi.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Yhteisön uutta sosiaalista toimintaohjelmaa tarvitaan, jotta sosiaalinen kehitys EU:ssa pysyy mukana talouden ja markkinoiden kehityksessä. Se osuu sopivasti samaan aikaan uuden Lissabonin sopimuksen kanssa, jossa tarjotaan uusia mahdollisuuksia, avataan uusia vastuualueita ja asetetaan uusia tavoitteita osallistavamman ja dynaamisemman sosiaalisen Euroopan elvyttämiseksi. Yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman tarkoituksena on konkreettisella tavalla edistää käytännössä EU:n sosiaalipolitiikan tavoitteita ja pyrkimyksiä pitkälti vuoden 2010 yli sekä toimia kattavana poliittisena toimintasuunnitelmana.

1.2 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu säilyy yhtenä kulmakivistä, ja sitä on edelleen vahvistettava. Ohjelman avulla olisi luotava jälleen yhteys kansalaisyhteiskuntaan ja järjestäytyneeseen kansalaisyhteiskuntaan niin, että alhaalta ylöspäin suuntautuvat osallistavat menettelyt, muun muassa kansalaiskeskustelu, voivat toimia vuorovaikutuksessa EU:n aloitteiden kanssa.

1.3 Ohjelmassa olisi käsiteltävä etenkin sellaisia kysymyksiä kuten elämänlaatu, sosiaaliset perusoikeudet, kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen, yhteiskunnallinen solidaarisuus, työllisyys ja laadukkaat työpaikat, sosiaalinen yrittäjyys, muutosten hallinta sekä keskeisimpien sosiaalialan normien edistäminen EU:n ulkosuhteissa, erityisesti kaupan alalla. Kaikkia saatavilla olevia välineitä ja keinoja olisi käytettävä. Yhteisömenettelyn tulisi säilyttää paikkansa, mutta sitä on mukautettava ja täydennettävä uusilla menettelyillä. Nykyisen talousarvion määrärahoja voidaan kohdentaa uudelleen ohjelman tukemiseen. Vuoden 2013 jälkeen tehtävässä talousarviouudistuksessa on painotettava sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

2. Johdanto ja taustaa

2.1 Euroopan unionin tuleva puheenjohtajavaltio Ranska on pyytänyt Euroopan talous- ja sosiaalikomitealta lausuntoa aiheesta yhteisön uusi sosiaalinen toimintaohjelma.

2.2 Ranskan pyytämän lausunnon voidaan katsoa olevan jatkoa komitean aikaisemmalle lausunnon, jossa luodaan tilannekatsaus Euroopan nyky-yhteiskuntaan ja jossa todetaan, että ”jotta voitaisiin luoda pohja uudelle yhteisymmärrykselle Euroopan tulevista sosiaalisista haasteista, on ensin hahmoteltava uusi ’sosiaalinen toimintaohjelma’ ja otettava huomioon sekä taloudelliset tosiseikat että yhteiskunnassa vallitsevat odotukset (1).”

2.3 Lausunnossa viitataan vuoden 1989 *sosiaaliseen toimintaohjelmaan*, joka on erottamaton osa niin kutsuttua Euroopan *sosiaalista mallia*, ja kuvailtiin sitä, mikä on *sosiaalisen ulottuvuuden* nykytilanne yhtenäisillä sisämarkkinoilla. Tämä kolmivuotinen toimintaohjelma oli ”keskeinen tuki komission sosiaalioitoita koskeville aloitteille”, ja se sisälsi 45 toimea, joiden katsottiin olevan välttämättömiä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan periaatteiden konkretisoimiseksi yhteisössä (2). Toimet olivat sekä lainsäädännöllisiä että muita toimia, ja ne kattoivat yhteisön toiminnan miltei kaikilla alan eri lohkoilla. Toimien avulla pyrittiin saavuttamaan perustamissopimuksen tavoite elin- ja työolojen kohentamisesta.

2.4 Vuoden 1989 sosiaalisen toimintaohjelman avulla luotu yhteisön sosiaalialan säännöstö ei ole enää nykyisten globalisaation, ilmastonmuutoksen ja väestönkehityksen asettamien taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden tasalla. Haasteet ovat muuttuneet päivänpolttaviksi talouskasvun hidastumisen, rahoitusmarkkinoiden häiriöiden ja uhkaavan elintarvikekriisin myötä. Eräät ryhmittymät ja kansalaiset katsovatkin, että yhteisön sosiaalipolitiikka on ajautunut umpikujaan, etenkin sisämarkkinoilla tapahtuneeseen edistykseen verrattuna.

(1) ETSK:n 18. tammikuuta 2007 antama lausunto aiheesta Euroopan nyky-yhteiskunnan tilannekatsaus (esittelijä: Jan Olsson), kohta 5.8 (EUVL C 93, 27.4.2007).

(2) Ote ohjelman perustamiskirjasta *Social Europe* 1/90, sivu 28.

2.5 Sosiaalialan katsaus osoitti, että vauras ja nopeasti muuttuva eurooppalainen yhteiskunta tarjoaa uusia mahdollisuuksia mutta muutoksen myötä syntyy myös uusia sosiaalisia riskejä. Katsauksessa korostettiin tuleroja ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia, työmarkkinoiden muutoksia, sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuolten välistä palkkaeroa, lasten köyhyyttä sekä sosiaalista syrjäytymistä, sukupolvien välisten siteiden katoamista, muuttuneita perhemalleja, mahdollisuutta asuntoon ja lastenhoitopalveluihin, vammaisten tilannetta sekä maahanmuuttoa ja kotouttamista.

3. Yhteisön sosiaaliselle toimintaohjelmalle uusi kehys

3.1 Poliitikot ovat yhä enenevässä määrin havahtuneet huomaamaan, että politiikassa suunnanmuutos on välttämätön, jotta voidaan vastata niihin haasteisiin, joita eurooppalaisella yhteiskuntamallilla on edessään. Euroopan unionin kansalaiset odottavat uusia sosiaalipoliittisia toimia, jotka tuovat parannusta sosiaaliasioiden ja jotka ovat talouden kannalta kestäviä.

3.2 Lissabonin uudistus sopimus tarjoaa uusia mahdollisuuksia yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman toteuttamiseksi, sillä siinä asetetaan EU:lle uusia sosiaalipoliittisia tavoitteita⁽³⁾: täystyöllisyys ja sosiaalinen edistys, syrjäytymisen ja syrjinnän torjuminen, yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja sosiaalisen suojelun sekä naisten ja miesten tasa-arvon, sukupolvien välisen yhteisvastuun ja lapsien suojelun edistäminen.

3.3 Uudistus sopimuksessa vahvistetaan EU:n vastuualueita kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

3.4 Mahdollisuudet saavuttaa sosiaalisempi Eurooppa on kirjattu eritoten Euroopan perusoikeuskirjaan horisontaalisella sosiaalilausekkeella, joka on velvoittava säännös, sekä yleishyödyllisiä palveluja koskevaan pöytäkirjaan. Sopimuksessa määrätään myös tiiviimmästä yhteistyöstä, jota jäsenvaltiot voivat edistää ja johon ne voivat turvautua sosiaalipoliitikassa⁽⁴⁾.

3.5 Sopimuksessa vahvistetaan työmarkkinaosapuolten merkitys taloudellisesti ja sosiaalisesti edistyksellisen Euroopan eteenpäinviemisessä. Osallistavaa demokratiaa koskevilla määräyksillään se myös tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja välineitä — esimerkiksi kansalaisaloitteen — kansalaisten ja näiden organisaatioiden osallistumiselle sosiaalisemman Euroopan luomiseen. ETSK:n on toimittava tässä aktiivisessa roolissa.

3.6 ETSK haluaa myös viitata yhdeksän hallituksen julistukseen⁽⁵⁾, jossa korostetaan tarvetta vahvistaa eurooppalaista sosiaalista mallia, koska sen ansiosta sosiaaliasioiden on menty eteenpäin ja koska sen avulla voidaan vastata myös nykypäivän haasteisiin. Julistuksessa painotettiin unionin toimielinten vastuuta antaa uutta pontta sosiaaliselle Euroopalle käyttämällä

⁽³⁾ 2 artikla.

⁽⁴⁾ IV osasto, 10 artikla.

⁽⁵⁾ "Uutta pontta sosiaaliselle Euroopalle", esittäjinä Belgian, Bulgarian, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Kyproksen, Luxemburgin ja Unkarin työministerit (<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816>).

kaikkia niiden käytössä olevia keinoja, eritoten työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua. "Nykyinen 27 jäsenvaltion EU ei voi olla pelkkä vapaakauppa-alue, vaan sen on taattava tasapaino taloudellisen vapauden ja sosiaalisten oikeuksien välillä. Sisämarkkinoita on voitava säännellä myös sosiaaliasioiden saralla (*)." Ulkopoliitikassa EU:n olisi edistettävä sosiaalimallinsa arvoja, jotta globalisaatio toteutuisi oikeudenmukaisemmin ja jotta kaikille kyettäisiin takaamaan kunnolliset työolot.

3.7 Yhteisön uutta sosiaalista toimintaohjelmaa tarvitaan, jotta sosiaalinen kehitys EU:ssa pysyy mukana talouden ja markkinoiden kehityksessä. Sen avulla pyritään osaltaan vahvistamaan Lissabonin strategiaa ja saattamaan sosiaali-, talous-, ja ympäristöpolitiikka ajan tasalle ja sen jälkeen vielä näitä yhdessä eteenpäin. Lisäksi se osuu sopivasti samaan aikaan uuden Lissabonin sopimuksen kanssa, mikä tarjoaa mahdollisuuden sellaisen osallistavamman ja dynaamisemman sosiaalisen Euroopan elvyttämiseksi, joka vastaa kansalaisten tarpeisiin ja odotuksiin. Yhteisön sosiaalinen toimintaohjelma on siksi sisällytettävä Lissabonin sopimuksen jälkeiseen strategiaan, joka perustuu työpaikkoihin, talouskasvuun, kestävytyteen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Strategiassa sosiaalinen ulottuvuus on samalla viivalla taloudellisen ulottuvuuden kanssa.

4. Yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman periaatteita ja osatekijöitä

4.1 Yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman on perustuttava tiukasti Euroopan unionin arvoille ja tavoitteille, siten kuin niistä määrätään Lissabonin sopimuksessa. Sen olisi oltava viitekehyksenä kaikille Euroopan kansalaisille tarkoitetulle demokraattiselle, solidaarisuuteen perustuvalla, kestävällä, kilpailukykyiselle ja sosiaalisesti osallistavalle hyvinvointialueelle, jossa mahdollisuudet ovat nykyistä tasavertaisemmat ja jossa ketään ei jätetä jälkeen. Sen olisi oltava myös pääasiallinen väline perusoikeuskirjassa vahvistettujen kansalaisten oikeuksien takaamiseksi. Sosiaalisen toimintaohjelman on perustuttava jäsenvaltioiden väliseen myönteiseen yhteistyöhön, ei kilpajuoksuun alinten mahdollisten sosiaalioikeuksien, sosiaaliturvan ja työolojen soveltamisesta. Euroopan unioni vahvistaa näin, että sen tavoitteet ihmisoikeuksien alalla ovat parhaalla mahdollisella tasolla.

4.2 Yhteisön sosiaalisen toimintaohjelman takana olisi oltava näkemys eurooppalaisesta yhteiskuntamallista, joka pitää sisällään sekä sosiaalisen markkinatalouden että eurooppalaisen sosiaalisen mallin käsitteen. Se vastaa kansalaisten tarpeisiin ja toiveisiin ja lisää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia antamalla näille oikeuksia ja asettamalla velvollisuuksia. Lisäksi se edistää osallistavaa demokratiaa, kartoittaa tehostetun työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun sekä kansalaiskeskustelun eri osapuolia ja aktivoi ne. Yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman olisi edesautettava luovaa ja innovatiivista tapaa tarttua uusiin haasteisiin ja käsitellä riskejä.

4.3 Uuden ohjelman olisi perustuttava pitkän aikavälin sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin näkymiin, ja sillä olisi vastattava uusiin odotuksiin ja olosuhteisiin. Ohjelman pitkän aikavälin perspektiivin olisi tarkoitettava sitä, että painotetaan lapsiin ja nuoreen sukupolveen kohdistuvia toimia.

(*) Suom.huom.: vapaa käänös.

4.4 Siksi ohjelmassa on ajantasaistettava ja vahvistettava EU:n sosiaalipolitiikan tavoitteet, sitä koskevat ehdotukset ja pyrkimykset pitkälle vuoden 2010 jälkeen. Sen olisi kaikilla tasoilla toimittava Euroopan uudelleen elvytetyn sosiaalipolitiikan kattavana poliittisena toimintasuunnitelmana, jota yhteisten arvojen pohjalta säännöllisesti ajantasaistetut sosiaalipoliittiset ohjelmat ⁽⁶⁾ tukevat.

4.5 Yhteisön sosiaalinen toimintaohjelma on tiiviissä yhteydessä dynaamiseen Euroopan sosiaalimalliin ⁽⁷⁾. Mallin vahvuus perustuu pääosin siihen, että siinä varsin erilaisista tilanteista lähtien tukeudutaan yhteisiin arvoihin, jotta yhdessä asianmukaisten kumppaneiden kanssa voidaan kehittää välineitä, menettelyjä ja toimia, mikä takaa aidon lähentymisen ja siten edistyksen. EU:n rahoituskapasiteetti on olennainen tekijä, jonka avulla voidaan taata vakaa kehitys ja mahdollistetaan se, että muista alueista rakenteellisesti jälkeen jääneet alueet voivat kuroa välimatkan umpeen.

4.6 Toimintaohjelmassa on tuotava esiin, että talouskehitys ja sosiaalinen edistys ovat toinen toistaan vahvistavia ja toisistaan riippuvaisia. Taloudellisen kilpailukyyn yhdistäminen yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja solidaarisuuteen on paras tapa edistää Euroopan unionin kansalaisten hyvinvointia. Ohjelmaan voitaisiin — asettamalla ehdoksi tietyt vielä määriteltävät edunsaajille osoitettavat takuut — sisällyttää julkisten ja yksityisten aloitteiden yhdistelmä kestävän rahoituksen löytämiseksi osallistavalle sosiaaliselle hyvinvoinnille. Näin olisi myös luotava puitteet, joilla taataan, että yleishyödylliset palvelut ovat kaikkien käytössä ja että ne ovat laadukkaita ja helposti saatavilla.

4.7 Yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman olisi tuettava sosiaalisesti vastuullisia yrityksiä, vääristymätöntä kilpailua ja yhdenvertaisia toimintamahdollisuuksia, jotta sisämarkkinat voivat toimia menestyksekkäästi, ilman että mahdollinen sosiaalisäännösten polkeminen heikentää niitä. Tässä yhteydessä siinä olisi myös keskityttävä erityisesti tulevaisuuden työpaikkojen laatuun sekä niiden edellytyksenä olevaan osaamisyhteiskuntaan.

4.8 Kaikenlaisen komission määritelmän mukaisen yrittäjähengen ⁽⁸⁾ edistäminen parantaa sekä taloudellisten että sosiaalisten toimien vaikuttavuutta ⁽⁹⁾. Yritysten monimuotoisuus on taattava, ja sitä on edistettävä, jotta voidaan hyödyntää pk-yritysten sekä osuus- ja yhteisötalouden yritysten mukanaan tuomat erityislaatuiset edut sekä niiden panos sosiaaliseen ulottuvuuteen. Yhdistysten, säätiöiden, keskinäisten yhtiöiden ja pienten yritysten toimintaa koskevia unionin tason säännöksiä tarvitaan yhtäläisten toimintamahdollisuuksien luomiseksi kaikille talouselämän toimijoille.

⁽⁶⁾ Komission hyväksymiä uudistetun sosiaalipoliittisen ohjelman 2. heinäkuuta 2008 (KOM(2008) 412 lopullinen).

⁽⁷⁾ Ks. ETSK:n 6.7.2006 antama lausunto aiheesta ”Eurooppalainen yhteiskuntamalli” (esittelijä Ernst Ehnmark), EUVL C 309, 16.12.2006.

⁽⁸⁾ Komission mukaan yrittäjyydellä tarkoitetaan yksilöiden kykyä muuntaa ideat toiminnaksi. Siihen sisältyy luovuutta, innovointia ja riskinottoa sekä kyky suunnitella ja toteuttaa projekteja tavoitteiden saavuttamiseksi. Yrittäjyys tukee kaikkia jokapäiväisessä elämässä kotona ja yhteiskunnassa ja auttaa työntekijöitä olemaan tietoisia työnsä laajemmasta kehiksestä ja hyödyntämään tilaisuuksia. Se on myös perusta erityistaidoille ja -tiedoille, jota yrittäjät tarvitsevat aloittaessaan sosiaalista tai kaupallista yritystoimintaa, ks. ETSK:n 25.10.2007 antama lausunto aiheesta ”Yrittäjyyttä suosiva ajattelutapa ja Lissabonin ohjelma”, kohta 2.2, esittelijä: Madi Sharma, apulais-esittelijä: Jan Olsson (EUVL C 44, 16.2.2008).

⁽⁹⁾ Katso edellä mainittu lausunto.

4.9 Yhteisön uutta sosiaalista toimintaohjelmaa laadittaessa perusajatuksena olisi oltava kattavuus ja johdonmukaisuus. Siinä olisi siksi tutkittava myös mahdollisuutta sisällyttää sosiaalipolitiikka muihin politiikan aloihin. Sen olisi tultava luontevaksi osaksi makrotalous- vero- ja kilpailupolitiikkaa, kestävän kehityksen strategiaa, teollisuuspolitiikkaa, alueellista yhteenkuuluvuutta ja EU:n ulkoasioita.

4.10 Yhteisön uusi sosiaalinen toimintaohjelma vahvistaisi tuntuvasti komission hiljattain esittämää uutta 2000-luvun sosiaalista visiota mahdollisuuksista elämässä ⁽¹⁰⁾. Komissio esittää asiakirjassa kehystä EU:n poliitikoille ja tähdentää, että mahdollisuuksiin, väyliin ja yhteisvastuuseen perustuva visio vaatii pitkäaikaista investoimista sekä sosiaaliseen että inhimilliseen pääomaan. Tällaiset investoinnit lisäävät taloudellista suoriutuskykyä, ja ne ovat perusteltuja myös kestävän kehityksen näkökulmasta. Komitea kannattaa vahvasti tätä ajatusta ja katsoo, että sekä EU:n tasolla että jäsenvaltioissa on taattava se, että innovatiivisia keinoja löytyy sosiaaliseen ja inhimilliseen pääomaan tehtyjen investointien rahoittamiseksi. EU:n talousarviossa olisi otettava tämä huomioon. Voitaisiin myös tutkia, olisiko sosiaalisten perusrakenteiden kehittämiseen mahdollista käyttää Euroopan laajuista lainajärjestelyä.

4.11 Uuden toimintaohjelman avulla olisi niin ikään edesautettava tasapuolisempaa ja tasapainoisempaa globalisaatiota edistämällä EU:n sosiaalimallin periaatteita ja arvoja EU:n ulkosuhteissa. EU:n ulkopuolisille maille olisi työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja kansalaiskeskustelun edistämiseksi sekä työllisyys- ja sosiaaliturvapolitiikkojen kehittämiseksi tarjottava kumppanuuksia, joiden yhteydessä tarjottava tekninen ja taloudellinen apu on nykyistä mittavampaa. Kauppasuhteissa olisi vaadittava muun muassa kansainvälisen työjärjestön periaatteiden ja normien mukaisten yksilön perusoikeuksien sekä sosiaalisten oikeuksien noudattamista ⁽¹¹⁾.

5. Monitasoinen hallinto

5.1 Euroopan unionin toimielinten on täytettävä edelläkävijän roolinsa ja huolehdittava perustamissopimuksessa niille asetetusta velvollisuudesta pyrkiä sosiaaliseen edistykseen. Yhteisön uusi sosiaalinen toimintaohjelma on siksi paikallaan. Käytännöllisyyden ja tehokkuuden vuoksi olisikin käytettävä kaikkia perustamissopimuksessa tähän tarkoitukseen määrättyjä keinoja ja toimia ⁽¹²⁾, toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden asettamat edellytykset huomioon ottaen.

5.2 Vuoden 1989 sosiaalinen toimintaohjelma on yhdessä vuoden 1992 yhtenäismarkkinahankeen kanssa osoittanut yhteisömenettelyn arvon. Koska yhteisömenettelyä sovelletaan edelleen sisämarkkinoiden parhaillaan käynnissä olevaan uudelleen tarkasteluun, komitea katsoo, että sitä voisi käyttää myös uudelleen elvytettyyn sosiaaliseen ulottuvuuteen. Näin olisi mahdollista antaa kaikki nykyisen EU:n jäsenvaltiot kattavaa lainsäädäntöä.

⁽¹⁰⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle — Mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu: 2000-luvun Euroopan uusi sosiaalinen visio, KOM(2007) 726 lopullinen.

⁽¹¹⁾ ETSK:n 22. huhtikuuta 2008 antama lausunto aiheesta ”Neuvottelut uusista kauppasopimuksista — ETSK:n kanta”. (esittelijä Jonathan Peel, apulais-esittelijä Evelyne Pichenot) EUVL C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽¹²⁾ Etenkin Lissabonin sopimuksen 136 artikla.

5.3 Samalla työmarkkinaosapuolien ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden monipuolinen ja monimuotoinen osallistuminen toimintaan voi edesauttaa sitä, että asia koetaan nykyistä paremmin omaksi. Kaikkien alan sidosryhmien on osallistuttava, jotta yhteisön sosiaalisesta toimintaohjelmasta muotoutuisi relevantti, konkreettinen ja käytännöllinen ja jotta sillä voitaisiin vastata kansalaisia askarruttaviin kysymyksiin. Seuraavassa kuvaillun ”alhaalta ylöspäin” -menetelmän olisi toimittava vuorovaikutuksessa EU:n aloitteiden kanssa.

5.4 Kansalaisten tarpeet ja toiveet sekä heitä askarruttavat kysymykset on selvitettävä. Euroopan komission aloite, jossa luodaan tilannekatsaus nyky-yhteiskuntaan, voi toimia yhtenä mallina. Katsaus voitaisiin myös muuttaa säännöllisesti laadittavan raportin muotoon, jossa otetaan huomioon myös alueellinen taso. Edustavat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat olennaisessa asemassa kansalaisten toiveisiin vastaamisessa tai niiden välittämisessä oikealle tasolle, myös Euroopan unionin tasolle. Ne on järjestelmällisesti otettava mukaan Euroopan komission katsauksiin ja kuulemistilaisuuksiin, jolloin komitea toteuttaa välittäjän rooliaan.

5.5 Tässä yhteydessä ETSK korostaa, että kaikilla tasoilla on käynnistettävä pysyvä keskustelu, jotta voidaan vastata sosiaalipolitiikan tuleviin haasteisiin ja tehdä strategisia päätöksiä. Keskustelun tarkoitus on auttaa pääsemään vähitellen Euroopan sosiaalipolitiikassa uuteen yhteisymmärrykseen, joka perustuu kaikkien osapuolien yhteiseen sitoutumiseen.

5.6 Eri alojen välinen, alakohtainen ja kansainvälinen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu pysyy yhtenä jäsenvaltioiden ja EU:n tason sosiaalimallin kulmakivistä. Työnantajat ja ammattiyhdistykset ovat olennaisessa asemassa sosiaaliasioiden liittyviin haasteisiin vastaamisessa, sillä ne ovat talouskehityksen ja sosiaaliasioiden kehityksen kantava voima. Eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten laatimat yhteiset analyysiraportit sekä niiden määrittelemät painopisteet muodostavat olennaisen osan EU:n tai kansallisen tason asianmukaisten toimien puitteita⁽¹³⁾.

5.7 Tulevaisuudessa toisen kulmakiven muodostaa kansalaiskeskustelu, joka on tarkasti pidettävä erillään työmarkkinaosapuolten välisestä vuoropuhelusta. On todellinen haaste saada kansalaiset ja näiden organisaatiot mukaan sosiaalisen Euroopan luomiseen.

5.8 Talous- ja sosiaalineuvostoilla ja vastaavilla elimillä olisi oltava kaikissa vaiheissa mahdollisuus osallistua yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman muotoiluun ja sen toteuttamiseen.

5.9 Sosiaalipolitiikan alalla toimivia nykyisiä kumppanuuksia ja käynnistettyä sosiaalipoliittista vuoropuhelua on vahvistettava käytännössä. Sellaisia jäsenvaltioissa tai EU:n tasolla

⁽¹³⁾ Esimerkiksi BusinessEuropen, CEEP:n ja EAY:n lokakuussa 2007 julkaissuun yhteinen analyysi Euroopan työmarkkinoiden merkittävimmistä haasteista.

kumppanuudesta saatuja myönteisiä kokemuksia tai esimerkkejä, jotka ovat edesauttaneet sosiaalista hyvinvointia, on levitettävä ja mahdollisesti tutkittava edelleen.

5.10 Yhteiskunta- ja talouselämän toimijoiden riippumattomuutta ja valmiuksien parantamista on edistettävä ja tuettava asianmukaisilla julkisen sektorin toimilla tavoitteena luoda suotuisa ympäristö, jonka ansiosta ne pystyvät paremmin toimimaan ”alhaalta ylöspäin” -perspektiivissä ja tunnistamaan tärkeimpiä toiminta-aloja.

6. Tärkeimmät toiminta-alat

6.1 Kestävä elinkaari

— *Yhteisillä sitoumuksilla turvatut yksilölliset väylät.* Määritellään myös joustoturvan⁽¹⁴⁾ edistämiseksi yhteiset periaatteet, joita noudattaen tuetaan siirtymää yksilön koko elinkaaren aikana taatun yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, palvelujen saatavuuden, oikeuksien säilyttämisen, riittävien tulojen avulla ja julkisen ja/tai yksityisen rahoituksen avulla, tuhteutettuna ne asetettuihin sosiaaliturvatavoitteisiin. Mukautetaan ja jos mahdollista täydennetään sosiaaliturvajärjestelmiä työehtosopimuksilla ja keskinäisesti järjestetyllä rahoituksella.

— *Parempi elämänlaatu sosiaalisen kestävyuden peruskirjan ansiosta.* Peruskirja pitää sisällään muassa sosiaaliset perusoikeudet, oikeuden sosiaaliturvaan, terveys- ja sosiaalipalveluihin sekä potilaiden, myös mielenterveyspotilaiden, oikeudet.

6.2 Sosiaalisten perusoikeuksien takaaminen

— *Euroopan unionin perusoikeuskirja.* Perusoikeuskirjan periaatteita ja määräyksiä olisi käytettävä apuna ohjaamaan ja edistämään yhteisön sosiaalipolitiikkaa ja sosiaalipolitiikan toimia.

— *Valppaana kaikenlaisen syrjinnän torjumisessa.* On annettava lisää lainsäädäntöä ja ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin perustamissopimuksen määräysten⁽¹⁵⁾ noudattamisen varmistamiseksi, jotta voidaan puuttua syrjinnän kaikkiin muotoihin.

— *Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja EU:n ihmisoikeuksia koskevien asiakirjojen ratifioiminen.* Ryhdyttävä toimiin, joilla taataan kyseisten välineiden määräysten oikeudellinen ja käytännön täytäntöönpano ja varmistetaan, että EU:n ja jäsenvaltioiden valvonta on nykyistä tehokkaampaa. YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista on kiinnitettävä erityistä huomiota.

⁽¹⁴⁾ ETSK:n 22. huhtikuuta 2008 antama lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle sekä alueiden komitealle — Kohti joustoturvaa koskevia yhteisiä periaatteita: enemmän ja parempia työpaikkoja joustavuuden ja turvallisuuden avulla”. (esittelijä Jonathan Peel, apulaisesitytelijä Evelyne Pichenot) EUVL C 211, 19.8.2008, s. 48.

⁽¹⁵⁾ Lissabonin sopimuksen 16 e artikla (entinen 13 artikla).

6.3 Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen — Valmiuksien kehittäminen

- Eurooppalainen ohjelma osaamisen kohentamiseen ⁽¹⁶⁾. Elinikäisen oppimisen ensisijaiset tavoitteet ja toimet: luodaan oikeusperusta ja varmistetaan riittävä rahoitus.
- Eurooppalaisen nuorisosopimuksen täytäntöönpano, johon kuuluu etenkin
  - huomattaviin investointeihin perustuva nuorison työllisyyspaketti. Työllisyyspaketin avulla autetaan nuoria hankkimaan ensimmäistä kunnollista työkokemusta, minkä ansiosta pysyvien työsuhteiden löytäminen helpottuu.
  - toisen mahdollisuuden tarjoaminen koulunsa keskeyttäneille.
- Yhteisön kotouttamispolitiikan puiteohjelma. Tehokas ja johdonmukainen maahanmuuttajien, pakolaisten ja vähemmistöjen oikeuksiin perustuva kotouttamispolitiikka, jota tuetaan runsailla rahoitusvaroilla. Tähän kuuluu jatkuva tuki Euroopan kotouttamisfoorumille, jonka ETSK:n ja komission on määrä perustaa, jotta maahanmuuttajat saavat mielipiteensä julki.

6.4 Tavoitteena kaikkien yhteiskunta

- Köyhyyden kitkeminen
  - tavoitteena pidetään edelleen köyhyyden kitkemistä kaikista jäsenvaltioista
  - toteutetaan visio lasten köyhyyden poistamisesta
  - varmistetaan säälliset eläkkeet vanhuusiän köyhyyden torjumiseksi
  - luodaan, toissijaisuusperiaatetta noudattaen, yhteiset periaatteet kohtuulliselle vähimmäistulolle
- Sukupuolten tasa-arvo
  - pannaan täytäntöön Euroopan tasa-arvosopimus (lainsäädännön, avoimen koordinoitimenetelmän ja yhteisten periaatteiden avulla)
  - taataan naisten henkilökohtaiset oikeudet
  - parannetaan naisten osallistumista yhteiskunnan kaikilla sektoreilla
  - torjutaan naisten köyhyyttä
  - panostetaan kohtuuhintaiseen lasten päivähoitoon ja vanhusten hoitoon ja hoidon saatavuuteen
  - tarkistetaan vero- ja sosiaaliturvajärjestelmiä
  - ehkäistään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

⁽¹⁶⁾ Ks. Günther Schmied: "Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course", julkaisu Guimarãesissa Portugalissa kesäkuussa 2007 kokoontuneiden työ- ja sosiaaliasioiden vastaavien ministerien epäviralliseen kokoukseen: http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, p. 69).

- Ikääntyvän yhteiskunnan tarpeisiin vastaaminen
  - huolehditaan, että EU:n valtion- ja hallitusten päämiesten hyväksymä perheallianssi on toiminnassa tässä suhteessa
  - luodaan "allianssi ikääntyviä varten" ⁽¹⁷⁾
  - taataan, että kaikilla on mahdollisuus pitkäaikaishoitoon, ja että se on kestävästi rahoitettavissa
  - käynnistetään tutkimusohjelma
  - perustetaan hyviä käytäntöjä kartoittava seurantakeskus.
- Kattava EU:n vammaisstrategia
  - tehdään erityisesti vammaisten syrjinnän torjumista koskeva puiteehdotus
  - vahvistetaan periaate vammaisuuden huomioon ottamisesta kaikissa politiikoissa
  - laaditaan kattava säädöskokonaisuus sekä vaikutustenarviointeja muusta lainsäädännöstä
- Paremmat yleishyödylliset palvelut
  - huolehditaan oikeusvarmuudesta, jota tarvitaan toimivien yleishyödyllisten palvelujen ja eritoten yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden takaamiseksi, sekä siitä, että nämä palvelut ovat toimijoiden osaamisen mukaisesti korkealaatuisia
  - kehitetään laadun mittaamiseen välineitä, joiden avulla voidaan arvioida näitä palveluja niiden tehokkuuden, muun muassa kustannustehokkuuden, parantamiseksi
  - edistetään investointeja erilaisten julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoituksen muotojen (julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö) avulla, eritoten julkisen infrastruktuurin kehittämisessä silloin, kun sen käytöstä saadaan tuloja.

6.5 Työllistymismahdollisuuksien ja laadukkaiden työpaikkojen luominen

- Kunnianhimoinen ja tehokas Euroopan työllisyysstrategia. Strategiaa olisi oltava mitattavissa ja vertailtavissa olevia tavoitteita, jotka koskevat aktivointia, elinikäistä oppimista, nuorisotyöllisyyttä ja sukupuolten tasa-arvoa. Komissiolle olisi annettava enemmän täytäntöönpanovaltaa.
- Liikkuvuudesta mahdollisuus kaikille. Sisämarkkinoiden edut olisi hyödynnettävä ja työvoiman vapaa liikkuminen toteutettava EU:n sisällä täysimääräisesti yhdistettynä seuraaviin seikkoihin:
  - sosiaaliturvaa koskevat asianmukaiset toimet (sosiaaliturvakysymysten tehokas koordinointi valtioiden kesken ja eläkkeisiin ja terveydenhuoltoon liittyvien sosiaaliturva-oikeuksien siirrettävyys)

⁽¹⁷⁾ Lausuntoluonnos aiheesta "Ikäihmisten tarpeiden huomioon ottaminen", SOC/308. Ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä, lausunto hyväksyttiin syyskuuta 2008.

- mahdollisuus asuntoon, lasten päivähoidon ja koulutukseen
  - lähetettyjen työntekijöiden ja liikkuvan työvoiman samanarvoinen kohtelu — myös vastaanottavan maan työntekijöiden kanssa
  - työntekijöiden lähettämiseen liittyvien kontrollimekanismien tehostaminen ja koordinointi.
- *Laadukkaita työpaikkoja oikeudenmukaisella palkalla*
- yhteisten periaatteiden määrittelyminen laadukkaiden työpaikkojen, joissa palkka on oikeudenmukainen, edistämiseksi ja epävarmojen työsuhteiden vähentämiseksi
  - kouluttamattomalle ja vielä pätevytymättömälle työvoimalle suunnattuihin toimiin ryhtyminen
  - tehostettuihin toimiin ryhtyminen pimeän työn torjumiseksi
  - työelämän laatua kuvaavan eurooppalaisen indeksin kehittäminen
  - toimiin ryhtyminen työterveyden ja -turvallisuuden parantamiseksi tehokkain keinoin uusiin riskeihin vastaimiseksi niin, että otetaan huomioon myös uudenlaiset työn muodot.
- *Kaikenlaisen syrjinnän poistaminen työmarkkinoilta* muun muassa panemalla täytäntöön tehokkaita strategioita sukupuolten välisen kuilun kaventamiseksi, estämällä syrjäytyminen sekä luomalla tehokkaita väyliä osallistamiselle.

6.6 Sosiaalisen yrittäjyyden edistäminen

Yrittäjyyttä sen laajimmassa merkityksessä olisi edistettävä talouskasvun lisäämiseksi ja uusien ja parempien työpaikkojen luomiseksi sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi.

- *Yritysten, etenkin sosiaalisten yritysten ja muunlaisten osuus- ja yhteisötalouden yritysten* kautta voidaan tehokkaasti integroida yksilöitä yhteiskuntaan ja työelämään.
- Yrittäjyyttä tukevilla komission ohjelmissa olisi jatkossakin painotettava korkealaatuisia työpaikkoja
- *Yritysten yhteiskuntavastuu.* Euroopasta olisi tehtävä esikuva yritysten yhteiskuntavastuun saralla niin, että työnantajat, ammattiliitot, kansalaisjärjestöt ja julkisviranomaiset yhdessä ja EU:n kannustimien tukemina kehittävät malleja ja kartoittavat hyviä toimintatapoja kestävältä pohjalta sen lisäksi, että ne noudattavat työ- ja sosiaalilainsäädäntöä täydellisesti.

6.7 Rakennemuutoksen ennakointi ja seuranta

- *Muutoksen hallinta* yhdessä yrityksen ja kaikkien asianomaisten toimijoiden kanssa. Työntekijöiden ja näiden edustajien osallistuminen ja kuuleminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta löydetään asianmukaiset ratkaisut.

- *Ympäristönäkökulmien, elinkeino-, talous- ja yhteiskuntaelämän näkökohtien* sisällyttäminen EU:n elinkeinoelämää, ilmastonmuutosta, ja ympäristöä koskeviin ehdotuksiin, yhdistettynä erityisiin rahoitusvälineisiin, joiden avulla tuetaan uutta teknologiaa ja uusia työpaikkoja.

6.8 Ulkosuhdenäkökulman painottaminen

- *Eurooppalaisen sosiaalimallin ominaispiirteiden edistäminen EU:n ulkopoliitikassa* (tällaisia ovat etenkin kunnollisten työolojen, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja kansalaiskeskustelun esiin tuominen esimerkiksi kauppapolitiikassa, suhteissa AKT-maihin ja naapuruuspolitiikassa).
- *Kansainvälisen työjärjestöön (ILO) liittyvän toimintamallin vahvistaminen*
  - jäsenvaltiot ratifioivat ja panevat täytäntöön kaikki asiaan liittyvät ILO:n yleissopimukset, myös syrjimättömyyttä koskevat sopimukset
  - kauppasopimukseen sisällytetään ILO:n keskeiset normit
  - vahvistetaan ILO:n valvontajärjestelmää
- *Sosiaalisista oloista kertovien ja ympäristömerkintöjen edistäminen*
- *GSP plus -järjestelmän yleissopimuksista viitekehys* ⁽¹⁸⁾
- edistetään kansainvälisiä järjestelmiä uusien teknologisten ja ympäristöön liittyvien ratkaisujen sekä uusien kansainvälisten rahoitussääntöjen hallinnointiin
- *Yritysten yhteiskuntavastuuta koskevien sopimusten edistäminen*
- *Maahanmuuttopolitiikan kehittäminen ja hallinta* yhteistyössä lähtömaiden kanssa.

7. Menetelmät ja välineet

7.1 Yleistä

7.1.1 Sosiaalisen edistyksen saavuttamiseksi on äärimmäisen tärkeää etsiä asianmukaisia ja tehokkaita keinoja uusiin haasteisiin vastaamiseksi.

7.1.2 Sekä nykyisiä että uusia perustamissopimuksen elementtejä olisi hyödynnettävä täysimääräisesti ja *sosiaalialan säännösten* täytäntöönpanoa tiukennettava. Sama koskee myös muita toiminnan muotoja ja toimia.

7.2 Uusi sekä valmisteilla oleva lainsäädäntö

7.2.1 Perustamissopimuksen 136 ja 137 artiklan soveltamisalan puitteissa on ryhdyttävä seuraaviin lainsäädäntötoimiin:

- *Saatetaan loppuun keskeneräinen lainsäädäntö* (työaika, henkilö- ja vuokrausyritykset ja vuokratyö, siirrettävät lisäeläkkeet jne.).

⁽¹⁸⁾ Ks. ETSK:n 22. huhtikuuta 2008 antaman lausunnon "Neuvottelut uusista kauppasopimuksista — ETSK:n kanta" 5.7 kohta. (esittelijä Jonathan Peel, apulaisesittelijä Evelyne Pichenot). Ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä, lausunto hyväksyttiin syyskuuta 2008 EUVL C 211, 19.8.2008, s. 82.

- Tehostetaan eräitä direktiivejä.
- Poistetaan vaiheittain opt out -mahdollisuus (osallistumattomuus).
- Laaditaan puitteet uudelaistille työsuhteille ja uudelaisten riskien varalle.

7.3 Vahvistetaan voimaansaattamista, seuranta ja toimien arviointiprosessia.

- Euroopan yhteisön tuomioistuimen tuomioita ja niiden vaikutuksia sosiaalialan sääntöön on seurattava tarkasti ja tarvittaessa niiden johdosta on ryhdyttävä poliittisiin ja lainsäädännöllisiin toimiin keskeisimpien perusoikeuksien koskevan muuttamisen varmistamiseksi ⁽¹⁹⁾
- Työmarkkinaosapuolien ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan koko potentiaali on otettava käyttöön yhteisön lainsäädännön, toimien ja ohjelmien saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä niiden toteuttamisessa.
- Valvonta- ja tarkastusvalmiuksia työterveyden ja -turvallisuuden saralla sekä työntekijöiden oikeuksien toteutumista on parannettava.

7.4 Yhteis- ja itsesääntely

7.4.1 Yhteis- ja itsesääntely (sopimukset, vapaaehtoiset menettelysäännöt, standardit jne.) voi täydentää EU:n tasolla annettua puitelainsäädäntöä ja muita toimia myös sosiaalikeskusteluissa. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on yksi osa tätä. Yhteis- ja itsesääntely voi olla dynaaminen prosessi, jolla vastataan sosiaalisen tilanteen nopeisiin muutoksiin. Sitä on kuitenkin aina arvioitava perusteellisesti ja sen on perustuttava kaikkien asianomaisten tahojen osallistumiseen ja vastuunottoon. Tuloksena ei myöskään saa olla heikompi oikeudellinen asema kuin jo käytössä olevaa yhteisömenettelyä sovellettaessa.

7.5 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun riippumattomuutta ja tehokkuutta on vahvistettava

7.5.1 Nykyinen (vuodet 2006–2008 kattava) eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten yhteinen työohjelma osoittaa, että työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on Eurooppaa kohtaavien haasteiden tasalla, edellyttäen että Euroopan tason työmarkkinaosapuolet ottavat käyttöön keinoja hyvin toimivan ja dynaamisen riippumattomien työmarkkinasuhteiden kulttuurin luomiseksi kaikilla tasoilla. EU voi tukea tätä:

- varmistamalla, että eurooppalaisia työmarkkinaosapuolia kuullaan asianmukaisesti perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti
- takaamalla eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten pitkän ajan yhteisten työohjelmien sujuvan täytäntöönpanon

⁽¹⁹⁾ Esimerkiksi tuomio Laval un Partneri -asiassa (Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen 18.12.2007 antama tuomio asiassa C-341/05). Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio Viking-asiassa sekä Rüffert-asiassa (C 346/06).

- vahvistamalla ammattiyhdistysten ja työnantajien valmiuksia koulutuksessa ja toimiin ryhtymisessä myös uusien keinoin, etenkin uusissa jäsenvaltioissa

- edistämällä kansainvälisiä työehtosopimuksia muun muassa siten, että taataan työmarkkinaosapuolten euroopanlaajuisille työehtosopimusneuvotteluille vakaa lainsäädäntökehys, joka sisältää myös työehtosopimusten täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä

- kehittämällä edelleen direktiivejä työntekijöiden osallistumisesta ja erityisesti oikeudesta saada tietoja ja tulla kuulluksi.

7.6 Kansalaiskeskustelu — Osallistavan demokratian vahvistaminen

7.6.1 Lissabonin sopimuksen osallistavaa demokratiaa koskevat määräykset ⁽²⁰⁾ tarjoavat uusia mahdollisuuksia ottaa työmarkkinaosapuolten lisäksi muitakin kansalaisyhteiskunnan organisaatioita täysimääräisesti mukaan yhteisön sosiaalipoliittikan valmisteluun, etenkin uuden sosiaalialan toimintaohjelman hahmotteluun.

7.6.2 ETSK on järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustaja EU:n tasolla. Lissabonin sopimuksessa komitealle annetaan lisää mahdollisuuksia toteuttaa täysimääräisesti tehtävänsä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja unionin päätöksentekotahojen yhdyssiteenä. ETSK:lla on erityinen vastuu osallistavan demokratian vahvistamisessa. Se tekee aloitteita ja pohtii, miten perustamissopimuksen uutta artiklaa voidaan hyödyntää käytännössä sekä sitä, kuinka arvioida eri osallistumistapoja ja kuulemismenettelyjä sekä Euroopan komission ja muiden EU:n toimielinten käyttämiä vaikutusten arviointeja, jotta niistä saataisiin luotettavampia, hyödyllisempiä ja paremmin osallistavia. Tässä yhteydessä komitea toistaa kehoituksensa hyväksyä järjestöjen eurooppalainen perussääntö ⁽²¹⁾.

7.7 Merkittävä uusi väline: kansalaisten aloiteoikeus

7.7.1 Kansalaisten aloiteoikeus ⁽²²⁾ on yksi merkittävimmistä keinoista, jolla järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta voi pyrkiä edistämään sosiaalista Eurooppaa, joka on lähempänä kansalaisia ja näiden sosiaaliasioihin kohdistamia odotuksia.

7.7.2 Siksi kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden on arvioitava perustamissopimuksen uuden määräyksen tehokkuutta. Niiden on tutkittava, millaisin edellytyksin ne voivat turvautua kyseiseen määräykseen ja kuinka sitä voidaan toteuttaa käytännössä. ETSK voi avustaa tässä muun muassa kehottamalla jäsenvaltioiden talous- ja sosiaalineuvostoja sekä jäsentensä edustamia organisaatioita osallistumaan asian pohtimiseen.

⁽²⁰⁾ 8 b artikla.

⁽²¹⁾ Ks. muun muassa ETSK:n 28.1.1998 antama lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto yhdistysten ja säätiöiden tukemisesta Euroopassa” (esittelijä Jan Olsson), EYVL C 95, 30.3.1998.

⁽²²⁾ Article 8 B.4.

7.8 Tiiviimpi yhteistyö

7.8.1 Euroopan unionin yhä lisääntyvä monimuotoisuus aiheuttaa sen, että tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä. Jäsenvaltiot, jotka haluavat edetä sosiaalipoliittisissa kysymyksissä muita pidemmälle ja nopeammin, voivat turvautua tiiviimpään yhteistyöhön ja etsiä yhdessä soveliaita ratkaisuja. Tämä ei tietenkään saa johtaa sosiaalisäännösten polkemiseen tai siihen, että jäsenvaltiot, jotka eivät osallistu tiiviimpään yhteistyöhön, jätetään kokonaan jälkeen. Huomautettakoon tässä yhteydessä, että eräät jäsenvaltiot tekevät jo yhteistyötä eräillä aloilla ⁽²³⁾.

7.8.2 Tiiviimpää yhteistyötä voitaisiin tehdä muun muassa seuraavissa asioissa:

- yhteisen näkemyksen kehittäminen siitä, kuinka talous- ja sosiaalipolitiikka voidaan integroida euroalueella
- muiden kuin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun direktiivin kattamien sosiaaliturvaoikeuksien siirtävyys ⁽²⁴⁾
- toimet, joiden tarkoituksena on vahvistaa erilaisia EU:n strategioita asioissa, joissa toimivalta kuuluu pääosin jäsenvaltioille, esimerkiksi koulutusosalalla.

7.9 Avoin koordinoitimenetelmä

7.9.1 Komitea on useissa lausunnoissa kannattanut avointa koordinoitimenetelmää, mutta katsonut, että sitä on tehostettava. Avoimen koordinoitimenetelmän avulla on jo saavutettu joitakin tuloksia, mutta aivan liian usein tilanne on ollut se, että jäsenvaltiot eivät ole sitoutuneet tarpeeksi yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

7.9.2 Komitea on ehdottanut, että avointa koordinoitimenetelmää käytettäisiin sekä määrällisten että laadullisten tavoitteiden asettamiseen. Siinä olisi käytettävä parempia sosiaalisia indikaattoreita ja sitä olisi sovellettava uusille alueille, esimerkiksi kotouttamispolitiikkaan, sukupolvien väliseen solidaarisuuteen ja vammaispolitiikkaan.

7.9.3 Avointa koordinoitimenetelmää olisi voitava soveltaa enemmän paikallistasolla, mikä kuvastaisi alhaalta ylöspäin suuntautuvaa osallistavaa toimintatapaa ja välttämätöntä eri tahojen ja poliitikkojen koordinoimista alueellisen ja paikallisen kehityksen aikaansaamiseksi rakennerahaston tuen turvin.

7.9.4 Ehdotuksia:

- Paikalliset, alueelliset ja kansalliset toimintasuunnitelmat voisivat olla keskeinen osa yhteisön sosiaalista toimintaojelmaa.
- Avoimelle koordinoitimenetelmälle itselleen voitaisiin tehdä vertailuanalyysi käyttämällä indikaattoreita ja tavoitteita, vertaisarviointeja sekä vaihtamalla hyviä toimintatapoja. Analyysissä olisi korostettava järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan sekä jäsenvaltioiden talous- ja sosiaalineuvostojen osallistumista ja hallinnointia kaikilla tasoilla.

⁽²³⁾ Tästä esimerkkejä ovat euro ja Schengen.

⁽²⁴⁾ Asetus (ETY) N:o 883/04.

7.10 Yhteisiä periaatteita

7.10.1 Äskettäisissä komission aloitteissa, muun muassa joustoturvaa koskevassa aloitteessa, on otettu käyttöön ”uusi” menetelmä: niissä on esitetty suositukseksi yhteisiä periaatteita, joiden noudattaminen on jätetty jäsenvaltioiden hyvän tahdon varaan ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Tällainen menetelmä vaikuttaisi olevan tarkoituksenmukainen silloin, kun keskitytään tiettyihin hyvin erityislaatuisiin kysymyksiin ja kun jäsenvaltiot toivovat, että jossain asiassa edistytään, vaikka EU:n toimivalta kyseisessä asiassa olisikin rajallinen. Koska yhteisiä periaatteita käytetään useilla politiikan eri aloilla, tarvitaan yhtenäistä lähestymistapaa.

7.10.3 ”Yhteisten periaatteiden menetelmä” tarjoaa osallistumismahdollisuuden järjestäytyneelle kansalaisyhteiskunnalle: se voi osallistua periaatteiden laatimiseen ja jopa neuvotella niistä sekä osallistua niiden toteuttamiseen.

7.10.4 On kuitenkin ehdottoman tärkeää löytää yhteyksiä muihin EU:n välineisiin ja menetelmiin, esimerkiksi avoimeen koordinoitimenetelmään ja Lissabonin strategian yhdenmukaisuuden suuntaviivoihin, jotta voidaan arvioida ja mitata tämän ”uuden” menetelmän tehokkuutta ja sitä, sovelletaanko sitä asianmukaisesti. Kilpailun vääristymisen estämiseksi on tärkeää, että täytäntöönpanossa noudatetaan yhteisiä periaatteita.

7.11 Indikaattorit

7.11.1 Komitea ehdottaa, että yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman puitteissa ryhdytään indikaattoreita koskeviin erityistoimiin, joihin myös sidosryhmien on aktiivisesti osallistuttava. Olisi:

- kehitettävä hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita, jotka eivät suoranaisesti perustu BKT:een tai BKTL:oon, mutta joiden avulla voidaan osoittaa sosiaalikeskeisissä saavutetuissa edistys ⁽²⁶⁾
- laadittava laadukkaita, luotettavia ja vertailukelpoisia sosiaalisia indikaattoreita, joiden avulla saadaan riittävän yksityiskohtainen ja todenmukainen kuva siitä, miten tavoitteiden saavuttamisessa on edetty
- kehitettävä laatuindikaattoreita, joilla voidaan mitata muun muassa saatavuutta ja laatua suhteessa odotuksiin sekä käyttäjien osallistumista ja käyttäjäystävällistä kohtelua, jotta saadaan selville, kuinka kansalaisten tarpeisiin vastataan.

7.12 EU:n politiikkojen vaikutusten arviointi

7.12.1 Olisi arvioitava Euroopan unionin lainsäädännön, politiikkojen ja ohjelmien sosiaaliset seuraukset. Komissio on päävastuussa tällaisen vaikutustenarvioinnin suorittamisessa, mutta kaikkien asianomaisten toimijoiden olisi voitava olla tiiviisti mukana arvioinnissa. Kaikkia tärkeimpiä sosiaalipolitiikan lohkoja ja etenkin niiden vaikutuksia työllisyyteen, talouskasvuun, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja kestävytyteen olisi arvioitava viiden vuoden välein. Analyysija ja arvioita varten olisi laadittava laatuksiteerit.

⁽²⁵⁾ Muun muassa komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle — Kohti joustoturvaa koskevia yhteisiä periaatteita: enemmän ja parempia työpaikkoja joustavuuden ja turvallisuuden avulla (KOM(2007) 359 lopullinen) EUVL C 211, 19.8.2008, s. 48.

⁽²⁶⁾ Nobelin palkinnon saaneen ekonomistin Armatya Senin työn mukaisesti.

7.13 Taloudelliset resurssit

7.13.1 Sosiaalisen toimintaohjelman täytäntöönpanoon tarvittavaa budjettivälinettä olisi tarkasteltava kattavasti, niin että siihen käytettäisiin sekä EU:n että jäsenvaltioiden rahoitusvaroja.

7.13.2 Talousarviouudistuksessa olisi painotettava eritoten toimia, joilla tuetaan taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Määrärahoja on suunnattava uudelleen koheesion, työllisyyden ja eurooppalaisen sosiaalimallin ja siten myös yhteisön uuden sosiaalisen toimintaohjelman turvaamiseksi ja edistämiseksi viiden vuoden välein tehtävien arvioiden mukaisesti (ks. kohta 7.12.1).

7.13.3 Uutta talousarviota odotellessa (vuonna 2013) voidaan nykyisen talousarvion määrärahoja kuitenkin joiltain osin jakaa uudelleen jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla tai ilman tällaisia neuvotteluja.

7.13.4 Eri rahastojen (esimerkiksi koheesiorahasto, alue-rahastot, sosiaalirahasto, maatalousrahasto, Euroopan

globalisaatorahasto) välistä koherenssia ja koordinoitua on parannettava, jotta sosiaalinen ulottuvuus voidaan sisällyttää eri politiikkoihin.

7.13.5 Ehdotuksia keskipitkän aikavälin aloitteiksi

- Euroopan globalisaatorahastoa olisi tarkasteltava uudelleen, eritoten sen soveltamisalaa ja -menetelmiä sekä rahoituksen saatavuuden parantamista muun muassa vahvistamalla sen yhteyttä Euroopan sosiaalirahastoon. Olisi pohdittava, voisiko Euroopan globalisaatorahastoa laajentaa niin, että se kattaisi ilmastonmuutoksen ja ympäristöpolitiikan vaikutukset työllisyyteen.
- Rakennerahastojen olisi vastattava paremmin pienimuotoisten mutta tehokkaiden ruohonjuuritason tukirakenteiden tarpeisiin.
- Voitaisiin perustaa sosiaalisten innovaatioiden rahasto, jonka tarkoitus olisi tukea uusia, kokeiluluontoisia aloitteita Equal-ohjelmassa saatujen myönteisten kokemusten mukaisesti.
- Perustetaan pikaisesti demografiarahasto ⁽²⁷⁾.
- Vahvistetaan Euroopan kotouttamisrahastoa.

Bryssel 9. heinäkuuta 2008

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁷⁾ Ks. ETSK:n 18. joulukuuta 2007 antama lausunto aiheesta ”Neljäs kertomus taloudellisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta” (esittelijä Olivier Derruine), EUVL C 120, 16.5.2008).